„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторником на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се од сваке врсте 6 нов. сваких ситних слова, а за жиг се плаћа 30 новч. сваки пут.
За „Приопштено“ плаћа се 20 н. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јеротића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 34. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 4. МАРТА 1897. ГОДИНА XXXII.

ЦРКВЕНА СВЕСТ — У СЛУЖБИ САМОВОЉЕ.

Нема много година, како су „врхови“ наших автономних органа унели неку новину у наш народно-црквени автономни живот. Та новина зове се: Црквена свест.

Јест, велимо новина, јер пре није било примера, да се и спомињала црквена свест, није било ни говора о њој, а сад хоће црквена свест да се постави као правило, као законити услов, без којега неко не може бити ни на селу црквени скупштинар.

У кр. рескрипту од 1868. има само на једном месту, где се спомиње црквена свест. И то се помиње у §-у 14. где се вели, да се очекује, е ће за скупштинаре бити изабрана лица, која су позната са своје црквене свести. Изреком стоји: очекује се, а наши „врхови“ сматрају то као законити услов, (conditio sine qua non), и на основу овог кривог тумачења одузимају коме год хоће, без икаква непосредна повода и основана разлога црквену свест. На тај начин бацају из бирачког списка све оне, који им ма из кога разлога не годе, и силом их некако истискују напоље и из саме црквено-школске заједнице.

Од неколико година ставља се црквена свест на мерило у многим опћинама и код неких виших автономних власти. То се догађа највише приликом избора за скупштину и одборе. И што не бива ни иначе код политичких власти, да изналазе сумњиве појмове за мерило бирачкога права, то се код нас хоће да уведе као правило. Има више година, како се то уводи у автономни живот у неким већим нашим опћинама, а сад по други пут истиче се она у једној од највећих наших црквено-школских опћина, у Сентомашу. Тамо се осили председник с њих неколико одборника, те да би себи обезбедили прва места у опћини и могли управљати њоме и њеним имањем без приговора од стране скупштинара, они одричу црквену свест људима, разборитијим и отреситијим, који им не годе због њихова противна уверења Пре неки дан, приликом обнове трећине скупштинара, одузели су неки црквени одборници с поп-Лазом Кићанским на челу, црквену свест великом броју највиђенијих грађана србобранских, шта више, читавим породицама тамошњим. Не дају им ни активна ни пасивна права бирачка; не дају им, не само да буду скупштинари, него их бришу и из бирачког списка, и то због чега? — Јер немају „црквене свести“!

А шта је то црквена свест? Нећемо се упуштати у богословско тумачење овога појма. Али ћемо само да тврдимо, да је црквена свест врло растегљив појам, и да би се такав неодређен појам сваком приликом могао применити на једног или на другог, тумачећи га сад овако, сад онако. Па може ли се, сме ли се тако таман и нетачан појам истицати, да се њиме одузима најсветије право наше автономије, бирачко право некоме само за то, што то не годи једној или другој самовољи? Сме ли се црквена свест ставити на тако осетљива мерила, да се на основу ње гоне иначе признати и уважени људи из заједнице црквено-опћинске у незадовољнике? Сме ли се тим путем изигравати јасно слово закона, који не ставља црквену свест за услов бирачу и скупштинару? Сме ли црквена свест служити неким властољубивим људима за средство, да се одржавају на власти и тим да изигравају и чине смешним и сам појам о народно-црквеној автономији?

Црквена свест је у рукама људи злонамерних и самовољних нож у рукама детињим. Наше автономне власти су позване, да тај нож истргну из њихових руку и не допуштају, да чуда почини, јер тај нож сече уједно на две стране. А кад засече и на ону страну где не треба, криви су и они, који су дали нож у руке и који мирно гледе, шта се њиме израђује.

Ако се црквена свест и спомиње, од свију наших автономних уредаба, само на једном јединому месту у рескрипту као нешто што се само очекује код скупштинара, то још не значи, да се црквена свест појединих људи сме оваким начином, као што је то било у Сентомашу, исмевати и омаловажавати.

Атентат је то на закон, кад се смисао рескриптуалног наређења о црквеној свести хотимице криво тумачи. Атентат је на верско осећање дотичних, кад се неком и најпримитивније верско обележје одриче. Атентат је на здрав разум, кад чувари закона допуштају, да се црквеном свешћу титра самовоља.

Кад би црквена свест могла бити препрека за бирачко право, она би морала по основним појмовима законским имати и своје границе: докле се распростире, где почиње, а где се свршује. Тога нема нигде до данас забележено, а најмање је то у рескрипту забележено, где се црквена свест спомиње као нешто, што се очекује код сваког скупштинара.

Нема сумње, да наше више и највише автономне власти имају о том своје мишљење. Ми очекујемо, да чујемо њихово мишљење о црквеној свести, у колико се то тиче рескриптуалних изборних наређења. А онда ћемо и ми још коју рећи о том.

Нови Сад, 3. марта.

Избори у Аустрији. Приликом одржаних избора аустријски либерали су побијени тако рећи на свима линијама. Победили су највише *антисемите*. Радничка класа, која стење под силним теретом централизованог капитала, добила је маха узакоњењем пете курије, да посредством избора рече своју реч против режима, који је централизовани капитал под видом либерализма створио и одржавао, и та реч беше доста силна, кад је пријатеље данашњег уређења могла да поруши и уништи на биралиштима. Будимпештанска јудео-мађарска па и мађарска опозициона штампа, плачу над развалинама бечких Чивута, јер за бога Чивути им — како рече један опозициони лист мађарски — могу бити само од користи у ширењу пропоганде њихове државне идеје, што показују велику наклоност за „физичко“ и „психолошко“ претапање у праве правцате Мађаре, док „тврдоглаве“ народности неће ни да чују за претапање какво. Но нека се теше будимпештански пријатељи Семита тиме, што није далеко време. када ће притисак капитала, који је у чивутским рукама у нас више него игде, да изазове и у нашој земљи покрете сличне онима у Аустрији, и ти покрети код нас ако не буду јачи од оних тамо, слабији за цело неће бити. Само пустите Чивуте и даље да се по овој земљи размећу, па вам онда доиста никакве сузе неће помоћи, кад се подигне угњетена раја, да законитим путем затражи своја права.

ДОГАЂАЈИ НА ИСТОКУ.

Кад је грчкој влади предат ултиматум великих сила, с великим нестрпљењем се очекивао одговор њен на одлучне захтеве великих сила и на развој даљи у овој ствари. У последњем часу датог јој рока, Грчка је одговорила — истина мало увијено, али тек — да *неће* да испуни вољу европских сила. И нестрпљење европскога света постаде још веће у очекивању, шта ће сад да ураде велике силе. Неки су мислили, да ће силе одмах да приступе блокирању Крита и грчких пристаништа; неки опет, да ће силе да се упусте у погодбу с Грчком. Међу тим није наступило ни једно ни друго, већ нешто треће, Након дугог саветовања кабинета европских сила, која још и сад трају, европске силе до овога часа још се међу собом не сложише, шта и како да предузму против Грчке. Заплетено и неизвесно стање дакле још траје, док се Грчка међу тим чврсто држи својих постављених захтева, којих се — како изгледа — не мисли одрећи, па баш да силе шта било против ње предузму. Грчки народ великим материјалним жртвама притиче влади у помоћ, те се сад и не осећа више материјална оскудица и Грчка се и даље спрема и оружа.

То исто пак ради и Турска, која све више војске довлачи на границу грчку, а уз то и на српску и на бугарску.

На Криту пак и даље трају помесна чаркања, палежи и убијства.

Најновије вести, које стижу са европског истока, ове су:

Француска, влада да не би осетно увредила гркофилску опозицију француску, жели, да се блокирање спроведе мирним путем.

*

Русија, да би француској влади олакшала положај њен према опозицији, т. ј. да влада лакше може избећи тешкоће, с којима се у комори бори, предложила је, *да се за сад само мирним путем блокира Крит*, а не и грчка пристаништа, нити да се мешовитим четама окупира Крит. Мисли се, да ће Француска пристати на ово и не чекајући на вотум коморе у овој ствари.

*

Иначе кажу, да је Русија врло зловољна, што се западне силе толико устежу и тешко одлучују у овој ствари. Овоме даје израза и *Новоје Времја*, које пише:

„Све на то показује, да европски концерт споро и колебљиво решава ову ствар и да „међународна“ флота игра око Крита само позоришну улогу. Чим устаници то примете, неће више пазити на флоту и на међународне чете, којима се на догледу кољу и крваве међу собом хришћани и мухамедовци. Историја нам све-

---

ПОДЛИСТАК

Покојни Митервурцер.

Један одломак из бечког уметничког живота.

Једног од највећих и најженијалнијих глумаца модерне глумачке уметности, изгубила је талија за навек. Фридрих Митервурцер, члан бечког Бургтеатра 13 фебруара избрисан је из читуље живих.

Оно, што је било значајно на том уметнику, јесте оно својство сваког женија, што је он прекинуо са конвенционалним и са шаблоном на бечком Бургтеатру, пошао новим путем, и повео глумачку уметност на бечком „Бургу“ путем осталих модерних уметности.

Митервурцер је био богодани уметник. Он је своју уметност схватио као задаћу и позив читавог свог живота, и то своје високо поимање свога позива је он умео да очува баш у ово данашње доба, када се и са женијем тргује. — Но и ако се у тој тачци није подударао са данашњим временом, он је ипак био скроз модеран, човек и уметник данашњег кова, са нервима и осећањима модерног човека, што је он умео у својој уметности да изнесе, а то је оно значајно било на њему.

У њему је живила прасила уметничког женија, који је од доле, борбом и радом корак по корак освајао био земљиште на ком је своју уметност после развио — он је био женије, који је умео кроз све неприлике овога живота да се извије и да нађе прави пут. Он је дух, који се сам силом свога женија уздигао.

Живот Фридриха Митервурцера је низ борби једног силног женија, зато ћемо напоменути главније моменте из њега.

Родио се 1844 год. 16. октобра у Дражђанима, познатој уметничкој немачкој вароши. Године 1864. ступа у једно путујуће глумачко друштво и отпочиње своју глумачку каријеру. Са позорнице на позорницу, из вароши у варош, из Берлина у Хамбург и тако редом, док не дође на дворско позориште у Беч.

Али за чудо ни овде станка. Одлази цару лично, да му дозволи, да сме да опет отпочне стари начин свог глумачког живота — да му врати изгубљену слободу!

Но сада постаје овом немирном духу мала Немачка. Сада тумара из једне земље у другу, из Европе у Америку, отуд опет натраг, док се и опет не враћа у Беч, ту постаје директор познатог Карлтеатра. Но кад у њему старе жеље за великом слободом дух и опет ускомешаше, он и опет одлази у бели свет, док га садашњи директор Бургтеатра Буркхард не придобије за Бургтеатар стално да га за њ обвеже. Но и то не потраја дуго, јер ево дође смрт и раскиде ове обвезе, које смртни људи стварају.

Под утицајем таког живота, развија се у Митервурцеру модеран светски човек, његов женије добија шири поглед, из којег је никла она непоњатна свестрана глумачка уметност.

Када је из великог света дошао у Беч, почело се да се крха са старим. Митервурцер је дошао у Беч да докаже, да је све готово; да се прекрхало са старом теоријом на даска ма да је баш специално на позорници права уметност истинити осећај и прави живот.

Он је брзо прекрхао са старим, и када је сада поново ступио на позорницу Бурга, не само уметнички кругови, већ маса — народ се поклонио пред том уметности, јер је у њему видео откинут комад свога срца, своју слику — у Митервурцеровој уметности су видели оличено модерно човечанство. Модерни човек препитан образовањем блазиран и нервозан у Митервурцеровој игри доби савршен израз. Као модерне карактере тако исто и историјске личности је из нерва приказивао — он је историју модернизирао, па ако би се овоме можда у чему год и дало приговорити, оно ипак остаје дело једног женија, које се не може подражавати, скроз оригинално, а за то баш велико и јединствено.

Колико је Митервурцер био модеран и како силним стваралачким даром владаше тај уметник, с којим је кидао са традиционалним показао је то баш ове зиме у креирању улоге Фрање Мора у Шилеровим „Разбојницима“.

Досадашњи приказивачи те улоге износили су Мора као зликовца — „театер-безевихта“. Митервурцер износи тог зликвоца са дивно уметничком смесом човечанске крви, осећаја и темперамента; снабдевши зликовца и са чисто човечанским цртама, учинио нам је Мора појмљивим и симпатичним. Он је у Мору створио не шаблонско театралну фигуру, као сви досадањи приказивачи тог зликовца, већ једно покварено створење пуно крви и меса, прожмано осећајем модерног човека.

Сила његове стваралачке способности се откривала и у немој игри, где са мимиком и немим покретима, уме да узбуди слушаоца до највећег ефекта. То је код Митервурцера све тако појмљиво било, да је са неком чудном силом сугестије умео да гледаоца хипнотише, да га поведе себом у најдубље тајне поезије, да чак задржи дах у слушаоцу у извесним моментима.

Митервурцерово приказивање чулних осећања, уздиже се до ултрареалности, а то је постизавао са страсним прекидањем речи при изливима чулних осећаја, а то је продирало у крв слушаочеву.

Умирање пак овог уметника стављају неки естетичари изнад умирања два највећа глумца овога столећа — Росинија и Салвинија.

Митервурцер је тако природно умео да приказује детаљне моменте умирања, да човека нека мила гроза спопада посматрајући га у мукама. Тако се чини гледаоцу, као да она рука, што пада преко бледа лица да је укочена од самртне ладноће, а кроз у облику трокута створена уста, као да је овога часа дух излетео.

Но не само у трагичним улогама, него тако силан беше Митервурцер и у комичним у-

дочи, да ни савезничке чете не војују сложно и одлучно, као чете *једне силе*; шта можемо дакле очекивати од једне међународне флоте, која се састоји из бродова таквих народа, *који су свагда и свугде били супарници*? Неизвесност, колебање примећује се свугде, па тиме ваља тумачити и ово половно држање. Кад су силе одлучиле, да у корист својих народа очувају мир, Крит — његове најважније тачке — ваља озбиљно и заправо окупирати а Грке и њихове лађе приморати, да се селе са острва. О облику будуће автономије може се и после разговарати. Половно држање сила само поткопава оно поверење, које се положило у европски концерат.“

*

Из *Беча* међутим јављају, да је и Енглеска пристала на блокирање мирним начином. Пошто је Русија заповедила заповеднику њених бродова око Крита, да овај учествује у блокирању Крита, што су Аустро-Угарска и Немачка већ пре тога учиниле и што је сад већ и Енглеска по горњој вести учинила, то се сада за извесно држи, да је по свој прилици то учинила међувремено и Француска, јер се мисли, да комора француска сад већ нема узрока, да буде противна оваком поступку.

Да ли ће за време употребе присилних мера, заступници великих сила напустити Атину — као оно 1886. — то зависи од држања грчке владе. Учињен је предлог, да свака сила даде за окупацију 2000 момака. Но на ово неће да пристане Аустро-Угарска, која не мисли дати више, него што је потребно за надзиравање приморских вароши на острву. На против из Рима јављају, да су две пуковније — 5. и 6. — већ добиле заповест, да буду спремне за полазак на Крит.

*

Из *Атине* јављају, да су Грци поводом тим, што силе оклевају са присилним мерама уверени, да ће велике силе управити на Грчку нов ултиматум. У том новом ултиматуму допустило би се, да се уведе на Криту аутономија под владом једног грчког или данског краљевића. С друге пак стране јављају, да што се више приближује дан заједничке акције сила, тим се више саветује и о томе, да се постави европски *гувернер*, који ће управљати оним местима, која Европа поседне.

*

Грчка је довршила своје оружање на највеће изненађење Европе, која није могла да замисли, да ће то моћи да учини једна држава, која је на ивици материјалне пропасти. Војни трошкови су скоро искључиво покривени из *добровољних прилога*.

*

Немачка и *Аустро-Угарска* су за то, да заједничке чете европске не иду у унутрашњост острва, него да се одрже у посади само она места, у којима се и сад налазе европске чете и да се одатле пази, да се блокирање строго спроведе. Према томе држи се, да ће бити доста, ако свака сила даде 5—600 момака.

*

Са *Цетиња* јављају, да су они Црногорци, што су отишли на Крит, да се приме жандарске службе, стављени под заповедништво руског адмирала, који се налази са својим бродовима пред *Канејом*, јер се разрешила она међународна комисија, која је имала да спроведе реформе на Криту.

*

Јављају из *Атине*, да се порушила ћуприја, што се налазила над реком *Вардаром* крај *Солуна*, баш у онај мах, кад је железнички воз преко ње прелазио носећи 3000 војника. Кажу, да је мост *динамитом* порушен. Вагони су попадали на обалу реке. Многи војници су се *подавили*, железничка веза и довоз турских чета је обустављен, док се мост не оправи.

*

Из *Берлина*, јављају, да Турска само на то чека, да се блокада отпочне, *па да Грчкој објави рат*.

*

„Келнске Новине“ јављају, да је Грчка ових дана узаман молила *Србију* и *Бугарску*, да ове отпочну какву акцију у *Македонији*. Држи се за извесно, да ће предлог Русије безусловно да спречи запаљење целога Балкана. Сад већ и Енглеска, веле, жури, да се придружи Русији и осталим силама.

Политичке новости.

Угарска. У седници угарског земаљског сабора од прошлог петка завршена је ђенерална дебата о *прорачуну министра правде*. У тој седници су говорили од владине странке др. К. *Шмит* и А. *Тарајоши*, а од опозиције Шома *Вишонтаји*, који је на драстичан начин цртао *зло стање у нашим казнионицама*, и најзад А. *Ђери*, који је узео у заштиту адвокате од нападаја министрових и ургирао уважање војног казненог поступка. На крају седнице је *Банфи* одговорио на интерпелацију Ф. *Хоранског* у ствари источне политике, о чему смо већ јавили у прошлом броју. — У седници од прошле суботе продужена је дебата о прорачуну министра правде. Први је говорио министар *Ердељи*, који је одговарао говорницима из прошле седнице, после чега је усвојена ставка под насловом „Средишна управа“. За тим се прешло на специјалну дебату и расправљало се о „Краљевској курији“, о којој је говорио министар *Ердељ* и опозиционар *Полоњи*, с ким је полемисао донекле Ш. *Вишонтаји*, који је дошао у говору свом у сукоб са председником *Лангом*, који је у тај мах заузео председничко место и говорнику прво претио са одузимањем речи, а после му је одузео реч што је изазвало кратку, али врло живу дискусију.

— До свршетка марта мисле, да ће дебата о прорачуну у опће бити завршена. *Предлози о поравнању* доћи ће на дневни ред почетком априла и одмах ће се издати дотичним одборима. Крајем априла пак, узеће се ти предлози и у *Аустрији* и у *Угарској* у претрес.

*

Србија. Бивши српски министар-председник Милан *Пироћанац умро је* у прошлу суботу посло дужег боловања у својој 58. години.

— Омладини српске велике школе забрањено је одржати збор, који ова беше сазвала, с тога, што се на том збору намеравало говорити о *Босни* и *Херцеговини*.

ДОПИСИ.

Србобран, прве недеље поста. (*Избор трећине црквених скупштинара*). Обично се вели код нас: „Јавност је најбољи лек“, али и ова изрека као да хоће да изгуби своју вредност, јер многи могу и најоштрију јавну ћушку да поднесу, па да им образ не поцрвени. Заборавe се људи, изгубе образ и подобије божије, и то баш они, који о имену његову са амвона слово проповедају. У прошлу среду 26. о. м. спроведен је избор трећине црквено-школских скупштинара.

Ово је поновљен избор, јер први је уништен, због протеста. Кад је поп-Лаза Каћански, председник видео, да ће у општину доћи неколико свеснијих људи и дубље завирити у црквене послове, убоја се, и дај тражи начина, којим ће да отклони опасност од себе. И нађе га; на читаве фамилије баци анатему и одрече им црквену свест, ови је имају међу тим више од њега. Осим тога истим својим изумом обасу и овдашња четири учитеља од којих један навршивши четрдесету годину службе идуће године ступа у мир. Један је од ових члан анкентне комисије за састављање вероучних књига. И све то не вреди пред поп-Лазаним очима; он тера своје, па како било. Превишњи кр. рескрипт истина спомиње црквену свест, али не пречи бирачко право, него вели 14. §. у: „Изабрани за скупштинара могу бити означени у §-у 13. (бирачи), који имају 30 година, при чему се очекује, да ће се изабрати лица, која су на добром гласу и позната са своје црквене свести“. Овај бич, који је поп-Лаза оплео, врло је згодно средство за терање у Назарене и безвернике. И баш данас, кад треба да смо у скупу око вере и цркве наше, предају нас наши недостојни пастири вуцима да нас растргну.

Ово је до сад нечувено и невиђено, и ако духовне власти наше не стану за рана на пут и не угуше ово зло у зачетку, биће свашта. Зар се неће наћи људи подобни поп-Лази, те у другим општинама развијати народ у непело. Народ је због овога врло огорчен. Многи се спремају да одрекну свештенству свећење водице, а то је први корак у Назарене. Ми међутим не можемо оставити ствар на томе. Уложићемо протест против овог избора, а тужићемо се и на овакав поступак, на одузимање црквене свести. Нека се и ово зна. Кад је поп-Лаза чуо, да ћемо се тужити због тога конзисторији, рекао је: Могу; ја сам конзисторија, ја власт! Идемо да видимо, је ли тако!

Вести из места и са стране.

Гђца Султана Цијукова ангажована је као оперска певачица за оперу у Мајнцу. Пре одласка свога приредиће концерат у Вел. Кикинди.

Читуља. Из *Панчева* нам јављају, да је тамо преминула удова *Катица Стојковићка* и сад у недељу је уз велико саучешће грађана сахрањена. Покојница је била врло вредна и разборита. Водила је велику радњу трговачко-занатлијску. Лака јој земља и вечан спомен!

Муњевита железница на Палић. Подузетник грађења палићске муњевите (електричне) железнице Виљем Линдхајм, стигао је 7. о. м. у Суботицу, да учини потребне кораке за грађење исте железнице, и то тако, да се та железница већ 1. маја ове год. стави у саобраћај.

Уморство у Бељини. „Босан. Пошта“ јавља: Да је у Бељини у прошлу недељу у вече дочекао у заседи Мујо Фочо котарског писара Матију Спасојевића и заклао га ножем. А мало даље срео једног пекара, те и овом ринуо нож у срце. О узроцима убиства коментара нема. А убицу су оружници ухватили и затворили.

Робови убили стражара. У Топчидеру десио се овај случај. На имању тамошње економије, које обрађују робијаши, радило је њих 12 робијаша под надзором двојице чувара, који су имали пушке — празне. Било је тако 4 часа по подне, кад одједаред шесторица кидисаше на чуваре, и једнога ударише будаком у потиљак, те се одмах срушио као свећа, а други је добио ударац по леђи. Овај је био покушао да се брани својом празном пушком, али му је нападачи отеше, те он добивши ударац по леђи, стругне што игда може, па право у канцеларију топчидерске економије. Она шесторица, што су извршили разбојништво, побегли су одмах однесавши будаке и отету пушку, а остали су се вратили сами у Топчидер. За побеглима се отишло одмах у потеру, али још нису ухваћени, а онај један чувар, што је ударен будаком у потиљак, пренесен је у болницу, али мучно да ће преболети.

Изгорело 16 коња. 8. о. м. око подне појавила се ватра у кошари суботичког коњског трговца Мавре Шварца, у близини гостионице „Јањета“. У кошари је било 16 полукрвних коња и 1 крава. Кад су ватрогасци ватру мало стишали, видеше у кошари 12 коња изгорених, а остала 4 коња су извели, но и од тих само 1 остаде у животу, мучећи се у грдним ранама од ватре; крава је остала жива. Вредност коња била је око 21.000 фор. а осигурани су били на 7000. Пострадалник Шварц је у време несреће био у Темишвару. Кажу, да се ватра због непажње догодила и због тога се води истрага.

Кратке вести. У Русији има седам Пастерових завода и то у Одеси, Петрограду, Варшави, Москви, Самари, Харкову и Тифлису. — У Добановцима у Срему владају богиње међу децом, те дневно 4—5 умре. — Један сељак на имању грофа Дегенфелда близо Дебрецина ископао је у шуми при вађењу храста, ћуп новаца. Новци су из година 1535—1590. — Син америчког милијунара Гулда купио је својој невести лепезу за 100.000 долара. Лепеза је од слонове кости опточена златом и посута драгим камењем. — У Фецу у Мароку срушила се једна грађевина и убила 180 људи. — У руској варошици Спали разрушили су сељаци све чивутске дућане. — Сликарска академија у Петрограду затворена је због ђачких немира. — Председник северо-америчких сједињених држава има годишњу плату од 128.064 долара. — Кроз десет дана стићи ће Нанзен у Париз. —

Одговори уредништва.

Полукс. Изићи ће и очекујемо остало. Поздрав.

Огласи.

Foulard-Seide 60 Kr.

bis fl. 3.35 per Meter — japane sche, chinesische etc. in den neuesten Dessins und Farben, sowie schwarze, weiße und farbige **Henneberg-Seide** von 35 kr. bis fl. 11.65 p Met. — glatt, gestreift, karriert. gemustert, Damaste etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.) **Porto- und steuerfrei ins Haus.** — Muster umgehend. Doppeltes Briefporto nach der Schweiz.

G. Henneberg's Seiden-Fabriken (k. u. k. Hofl.), **Zürich.** 35 7—

Чувајте се патворина.

Ц. и кр. повл. и одликована творница мараскина (Maraschine di Zara)

у Задру **Р. ВЛАХОВ** Далмација.

Најбољи, најздравији и најгласовитији **ликер на свету** против слабини желудца итд. је

ВЛАХОВ

Ко жели одржати здрав желудац, ко жели добро стање, веселу ћуд, у опште очувати себи здравље, нека пије тај по целом свету распрострањени, од свих хваљени ликер „Влахов“, кога из биљака кршне Далмације једини на свету Р. ВЛАХОВ у Задру (Далмација) спрема и зготовљава.

83 8—50

Чувајте се патворина и захтевајте увек прави „ВЛАХОВ“ из Задра, који се у свакој бољој трговини и кафани добити може.

Прави „ВЛАБОВ“ је награђен на свима изложбама највећом наградом.

логама. Он је са својим репертоаром обухватао и класичну и модерну драмску литературу, трагедију као и шаљиву игру — од Софокла па до најмодернијих драматичара Судермана и Ибзена, и у свакој својој улози био је јединствен.

Митервурцер је специално свој дар развио у својој најновијој и последњој улози Хјалмар у Ибеновој „Дивљој патки“ која је драма ове године први пут приказана у Бургтеатру.

Упоредивши Митервуцера са данас највећим немачким глумцом Сонеталом, старим чланом бечког „бурга“, морамо приметити, да колико се Сонентал уздиже изнад Митервурцера са неким својим својствима, исто толико овај са својима надмашује Сонентала. Док се Сонентал одликује дубљином страсти, силом реторике и херојским достојанством, Митервурцер стоји изнад овога својом свестраношћу и природношћу игре. Митервурцер је више одговарао данашњем добу него Сонентал, он је модернији од овога.

Исто толико, колико у Митервуцеру губи велика публика, губе у њему и она мала дечица, коју је чика Митервурцер узео онако истински и интимно да забавља својим читањем бајака.

Писац ових редова је био на једном таковом читању Митервурцеровом у великој „Музикферајнсали, и онај утисак са тога вечера, никада неће моћи избрисати из свога сећања. То је велика дворана, у коју може стати до 4000 људи. Дворана је пуна мале и велике деце, и сви жељно гледају на ону страну, од куд се имаде појавити чика Митервурцер. На послетку се појављује снажна фигура са гипким ходом, меће наочаре и почне читати.

Читаву ту масу од неколико хиљада мале и велике деце Митерфурцер одједаред хипнотише, претвара је у једну душу — у један осећај. Сви они морају да се заједнички смеју и заједнички сузе лију.

Том приликом сам видео Митервурцера сасвим из близу. То је било 2. фебруара ове године. Он је човек снажних плећа, гипког хода, а очи — то су очи са каквима се човек мало када у животу срета, пуне смелости, збиље и дубљине, које говоре о страшним животним доживљајима, али још спремне да много поднесу.

Истог тог дана разболео се Митервурцер. После тога је још једаред играо на позорници, али га је болест у самој улози савладала.

15-ог овог месеца, искупило нас се више Србаља пред Бургтеатер, и тада сам опет видео — али не Митервурцера већ његов спровод. Пронели су га поред његовог позоришта, у коме је једва једаред у позном животу умео да назида своје стално огњиште — али за кратко време само. Њега је смрт баш онда уграбила, када је Митервурцер имао највише да каже за своју уметност.

Беч. **Бошко Петровић.**

Главни уредник: др. Емил Гаврила. **Одговорни уредник: Ђока Ђорђевић.** **Штампарија Ђорђа Ивковића.**